

X.N. 23/3/2007

Ο πρόεδρος της Επιτροπής Χανίων της Διεθνούς Εταιρείας Φίλων Νίκου Καζαντζάκη, Σήφης Μιχελογιάννης, μίλησε στα "Χ.Ν." για τον μεγάλο Κρητικό συγγραφέα, με αφορμή τις εκδηλώσεις για τα 50 χρόνια από το θάνατό του.

Συνέντευξη στην
ΚΑΤΕΡΙΝΑ
ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗ

Κύριε Μιχελογιάννη, επλήξαμε, μέσα από τη σημερινή μας συζήτηση, να αναδείξουμε μία άλλη πλευρά του Νίκου Καζαντζάκη: την πολιτική. Οι περισσότεροι εκ των συμπατριωτών μας, τον γνωρίζουν ως μεγάλο συγγραφέα. Η Ιστορία όμως, τον φέρνει μέσα στα σκληρά γεγονότα των βαλκανικών πολέμων ντυμένο εθελοντικά (η Κρήτη ακόμα δεν είχε ενωθεί με την Ελλάδα και εξ αυτού οι Κρήτες δεν στρατεύονταν) στο "χακί" και αποφασισμένο να δώσει και τη δική του προσωπική συνεισφορά στην απελευθέρωση των κατεχόμενων ακόμα περιοχών της Ελλάδας από τους τότε οθωμανούς, τη σημερινή Τουρκία. Δώστε μας τη δική σας οπτική για τον Νίκο Καζαντζάκη ως ον πολιτικό.

Ο Νίκος Καζαντζάκης είναι ένα καθαρά πολιτικό ον, αφού θέλει να αλλάξει τον κόσμο, να αλλάξει το περιβάλλον του, να αγωνιστεί για την απελευθέρωση της πατρίδας του. Αυτή είναι η έμπνευσή του, η φιλοδοξία του στην περίοδο των Βαλκανικών Πολέμων.

Ασφαλώς το ότι βρίσκεται να υπηρετεί στο γραφείο του Έλληνα Πρωθυπουργού, του εθνάρχη των Ελλήνων, μόνο τυχαίο δεν μπορεί να θεωρηθεί. Αυτή η φλόγα του, η φιλοδοξία του και η έμπνευσή του τον κάνει αμέσως συνεργάτη του Βενιζέλου. Αλλωστε σε όλη του τη ζωή τον εμπνέει ο αγώνας για την ελευθερία.

Ο Καζαντζάκης στρατεύεται εθελοντικά, εμπνυχώνεται, γαλουχείται και διαπνέεται περαιτέρω από τις φιλελεύθερες πολιτικές ιδέες. Όταν προσέρχεται και αφιερώνεται στο είδος που τον δόξασε σε παγκόσμια κλίμακα, δηλαδή το μυθιστόρημα, ο Καζαντζάκης είναι ήδη φιλοσοφικά αλλά και ιδεολογικά ολοκληρωμένος. Αυτές οι ιδέες

"Παγκόσμιο" και "αθάνατο" χαρακτηρίζει τον Νίκο Καζαντζάκη ο κ. Σήφης Μιχελογιάννης, πρόεδρος της Επιτροπής Χανίων της Διεθνούς Εταιρείας Φίλων Νίκου Καζαντζάκη, μιλώντας στα "Χ.Ν." με αφορμή τις εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται φέτος σε όλο τον κόσμο για τη συμπλήρωση 50 χρόνων από τον θάνατο του μεγάλου Κρητικού συγγραφέα. "Ο Καζαντζάκης γίνεται παγκόσμιος και αθάνατος από τα μυθιστορήματά του. Είναι συγκλονιστικό το ότι ένας συγγραφέας που προέρχεται από ένα ανάδελφο έθνος, με μητρική γλώσσα που την ομιλούν τόσο λίγοι άνθρωποι, γίνεται παγκόσμιος συγγραφέας γράφοντας μυθιστορήματα. Αυτό γίνεται γιατί είναι αθάνατοι οι χαρακτήρες και τα πρόσωπα που δημιουργεί", σημειώνει χαρακτηριστικά ο κ. Μιχελογιάννης. Αναφορά γίνεται σε άλλες πλευρές της ζωής του Καζαντζάκη. Αναλυτικά η ενδιαφέρουσα συνέντευξη έχει ως εξής:

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΚΑΙ ΑΘΑΝΑΤΟΣ

Καζαντζάκης

Ο πνευματικός
γίγαντας
της Κρήτης

**Δημιούργησε
σύμβολα αγώνα
για επιβίωση
και παγκόσμιας
αλληλεγγύης**

1945. Στην Κρήτη με τον φιλόλογο Γιάννη Κακριδή και τον Μητροπολίτη Κισάμου και Σελίνου.

1905. Ο Νίκος Καζαντζάκης με τη μητέρα του Μαρία, ανάμεσα στις αδελφές του Αναστασία και Ελένη, στο Ηράκλειο.

δέες μεταλλάσσονται λογοτεχνικά μέσα στα μυθιστορήματά του και δίνουν ιδιαίτερο νόημα και σημασία στο έργο του.

Είναι αλήθεια ότι οι φωτισμένοι σοσιαλιστές διανοούμενοι του μεσοπολέμου στη χώρα μας, ο Κώστας Βάρναλης, ο Άγγελος Σικελιανός, κ.ά., υπήρξαν στενοί φίλοι και συνοραματιστές του, μιας Ελλάδας απελευθερωμένης στο σύνολό της από τα υπολείμματα του Οθωμανικού ζυγού και του σφικτού εναγκαλισμού της από τις μεγάλες ευρωπαϊκές δυνάμεις. Μάλιστα η ιστοριογραφία εκείνης της εποχής αναφέρει τις προσπάθειες που ο ίδιος έκανε για τη συμμετοχή του στο κοινοβούλιο μέσα από τις γραμμές του βενιζελικού κόμματος, την αποτυχία αυτής της προσπάθειας, αλλά και την απογοήτευσή του. Τι

λέτε γι' αυτήν τη συγκλονιστική περίοδο της ζωής του;

Ασφαλώς και πικράθηκε από το ότι απέτυχε να είναι υποψήφιος βουλευτής με το κόμμα των Φιλελευθέρων. Υπήρξε δέδαια Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας με Πρωθυπουργό τον Ελευθέριο Βενιζέλο. Ο ίδιος μάλιστα του ανέθεσε το σημαντικό έργο της μετεγκατάστασης στην πατρίδα του ελληνικού πληθυσμού της περιοχής του Καυκάσου που διεκπεραίωσε με μεγάλη επιτυχία.

Πραγματικά συμμετέχει αργότερα σε όλες τις πολιτικές συζητήσεις του μεσοπολέμου για την προώθηση των προοδευτικών ιδεών και την ανάπτυξη της εθνικής ανεξαρτησίας. Μετά τον πόλεμο όμως ο Καζαντζάκης είναι εκ των πρωταγωνιστών για την δημιουργία ενός σοσιαλιστικού κόμματος στην Ελλάδα.

στών για την δημιουργία ενός σοσιαλιστικού κόμματος στην Ελλάδα.

Ο Νίκος Καζαντζάκης, ταυτόχρονα, ήταν και μέλος της Μασονικής Στοάς των Αθηνών. Πόσο επηρέασε αυτή η διαδρομή του μέσα από την ελληνική μασονία την πολιτική και συγγραφική του φυσιογνωμία;

Έχει λεχθεί και για τον Ελευθέριο Βενιζέλο. Δεν γνωρίζω τα γεγονότα. Μου είναι όμως αδιανόητο και ακατανόητο πώς αυτοί οι γίγαντες του πνεύματος και της δράσης μπορούσαν να μπουν στα πλαίσια και τους περιορισμούς οποιασδήποτε οργάνωσης και στοάς.

Ίσως να ήταν φευγαλέο το πέρασμά του από εκεί.

Παρακολουθώντας ο ανα-

γνώστης μέσα από τις ιστορικές αναφορές στη ζωή του Καζαντζάκη την πορεία του, διαπιστώνει ότι πάντα κινείται ως ένας "πολίτης του κόσμου", όπως θα λέγαμε σήμερα, αφού μεγάλα χρονικά διαστήματα της ζωής του τα πέρασε στην Ευρώπη: Γαλλία, Γερμανία, Ελβετία κ.ε.κ. και έγραψε τα πλέον σοβαρά έργα του, φτάνοντας όμως και μέχρι την Κίνα! Ήταν αυτό το στοιχείο που τον ανέδειξε ως ένα Έλληνα οικουμενικό συγγραφέα; Αυτό που τον "έβγαλε" τόσο γρήγορα έξω από τα σύνορα της Ελλάδας;

Όχι, ο Καζαντζάκης δεν σπάει τα μικρά όρια της πατρίδας του και δεν γίνεται παγκόσμιος από τα ταξιδιωτικά του. Όσο και να είναι γοητευτικά και σπουδαία αυτά τα κείμενα. Όσο και αν η ταξιδιωτική του περι-

X.N. 23/3/2007

1921. Με τον ποιητή Άγγελο Σικελιανό.

1945. Στην Κρήτη.

πλάνηση σηματοδοτούσε και τη φιλοσοφική του περιπλάνηση.

Ο Καζαντζάκης γίνεται παγκόσμιος και αθάνατος από τα μυθιστορήματά του. Είναι συγκλονιστικό το ότι ένας συγγραφέας που προέρχεται από ένα ανάδελφο έθνος, με μητρική γλώσσα που την ομιλούν τόσο λίγοι άνθρωποι, γίνεται παγκόσμιος συγγραφέας γράφοντας μυθιστορήματα. Αυτό γίνεται γιατί είναι αθάνατοι οι χαρακτήρες και τα πρόσωπα που δημιουργεί!

Ο Ζορμπάς, ο Καπετάν Μιχάλης, ο Παπά Φώτης, ο Μανωλιός θα είναι είδωλα και θα λατρεύονται στους αιώνες από εκατομμύρια αναγνώστες. Ο Ζορμπάς αντιπροσωπεύει τη χαρά της ζωής, την αισιοδοξία, το ξημέρωμα μιας καλύτερης μέρας. Ένας γλεντοκόπος φιλοσοφημένος!

Ο Καπετάν Μιχάλης είναι το αιώνιο σύμβολο του αγώνα για την απελευθέρωση, εθνική και κοινωνική.

Οι νέγροι της Νέας Υόρκης, οι κάτοικοι της Νότιας Αμερικής, οι άνθρωποι του Τρίτου Κόσμου, αλλά και της Ευρώπης, κρατούν αυτό το διβλίο στην αγκαλιά τους. Είναι το σύμβολο του αγώνα για την επιδίωσή τους και για την ελευθερία της συνείδησής τους.

Ο Παπά Φώτης και ο Μανωλιός είναι τα αιώνια σύμβολα της παγκόσμιας αλληλεγγύης. Οι φίλοι του Καζαντζάκη βρίσκονται παντού, σε όλο τον κόσμο!

Κατά τη γνώμη σας, ποιο παράγοντες συνέβαλαν ώστε αυτός ο μέγας συγγραφέας και αναλυτής της ελληνικής ψυχοσύνθεσης, να μην πάρει τελικά το βραβείο Νόμπελ της λογοτεχνίας;

Ο Καζαντζάκης είναι ένθεος, αλλά πιστεύει στην ποίηση της θρησκείας και όχι στην εξουσία της εκκλησίας, όπως είπε ο Κωστής Παλαμάς. Τον Καζαντζάκη

τον πολέμησαν κάποιοι άνθρωποι από την εκκλησία της Αθήνας, το επίσημο ελληνικό κράτος και το συντηρητικό κατεστημένο της μετεμφυλιακής Ελλάδας για να μην πάρει το Νόμπελ της λογοτεχνίας. Ο Στύρος Μελάς και οι όμοιοί του ήταν γεμάτοι φθόνο και μίσος για τον απτό της Κρήτης.

Όπως θα 'λεγε ο Παλαμάς, "μεγάλος είσαι, αλλά παιδί που θα 'σαι, αν περιμένεις να στρώσουν με ροδοπέταλα το διάβασου...".

Ο Καζαντζάκης όμως είναι πάνω από το Νόμπελ. Όλοι θα μιλούν στους αιώνες που θα έρθουν για τον Γιάννη Αγιάννη, τον Κουασιμόδο και την Εσμεράλδα του Βίκτορα Ουγκώ! Για τον Ιουλιανό Σορέλ και τον Φαμπρίτσιο του Σταντάλ! Για την Ευγενία Γκραντέ του Μπαλζάκ! Για τους αδελφούς Καραμαζώφ και τον Ρανσκόλνικοφ του Ντοστογιέφσκι! Για την Αναστασία, για τον Πιέρ και τα άλλα πρόσωπα του "Πόλεμος και Ειρήνη" του Τολστόι! Όλοι θα θυμούνται και θα μιλούν για τον Ζορμπά, τον Καπετάν Μιχάλη, τον Παπά Φώτη και τον Μανωλιό του Καζαντζάκη! Την ώρα αυτής της μυσταγωγίας κανείς δεν θα θυμάται τα βραβεία Νόμπελ.

Τι, κατά τη γνώμη σας, άφησε ο Νίκος Καζαντζάκης ως πνευματική του αλήθεια, η οποία κάνει και σήμερα τα κείμενά του επίκαιρα;

Την αγνότητα της ματιάς του, την κρητική του ματιά, που είναι η ολοκληρωμένη του φιλοσοφία. Στην αναφορά στον Γκρέκο, που είναι η πνευματική του αυτοβιογραφία, φαίνεται η αγάπη του για την Κρήτη!

Πνευματική του αλήθεια, είναι η αγάπη του για τον αγωνιζόμενο άνθρωπο, η πίστη του στην ελευθερία της συνείδησης και στην παγκόσμια αλληλεγγύη! Πνευματική του αλήθεια είναι ότι ακόμα και κάτω από τον

κυνισμό των χαρακτήρων που δημιούργησε, υπάρχει και αποκαλύπτεται μεγάλη ευαισθησία. Άλλωστε ο πνευματικός αυτός γίγαντας της Κρήτης συμπλήρωσε ένα κομμάτι της παγκόσμιας τοιχογραφίας των ανθρώπινων χαρακτήρων με ένα πλήρη, ένα τέλειο τρόπο.

Στην εποχή μας, υπάρχει ακόμα η στενή σχέση της τέχνης με την πολιτική;

Δυστυχώς στην εποχή μας έχει καταστραφεί η σχέση της πολιτικής με την τέχνη. Υπάρχουν πολιτικοί που ικανοποιούνται και αισθάνονται δυνατοί, ονομάζοντας τους ποιητές "λαπάδες"!

Υπάρχουν άνθρωποι της τέχνης που ικανοποιούνται λέγοντας ισοπεδωτικά ότι όλοι οι πολιτικοί είναι "άχρηστοι"!

Πραγματική τραγωδία, γιατί και η πολιτική έχει ανάγκη από την έμπνευση της τέχνης, και η τέχνη έχει ανάγκη από τη στήριξη και τη δύναμη της πολιτικής!

Το χειρότερο είναι ότι στη θέση αυτής της σχέσης, μπήκε η διαπλοκή της πολιτικής με το χρήμα και τον πλούτο!

Όσο μεγαλώνει αυτή η διαπλοκή, τόσο θα πλήττονται τα δικαιώματα του απλού πολίτη και θα χάνει η ίδια η δημοκρατία!

Και αυτό είναι ένα σοβαρό πρόβλημα που πρέπει να αντιμετωπίσουμε.

Ας κλείσουμε όμως τη συζήτησή μας, κα Χριστοδουλάκη, με μία αναφορά στους δύο Αετούς της Κρήτης, λέγοντας, πως μπορεί να μην έγιναν ποτέ ιδιαίτερα θερμές οι σχέσεις του Βενιζέλου με τον Καζαντζάκη, όπως όμως στο παρελθόν η Αθήνα παρουσιαζόταν σχηματικά με τον Περικλή και τον Φειδία, στο μέλλον ο νεότερος ελληνοισμός θα μπορεί να παρουσιάζεται σχηματικά με τον Ελευθέριο Βενιζέλο και το Νίκο Καζαντζάκη, τους δύο σπουδαίους παγκόσμιους Έλληνες!